

присвячує політиці та рубрики про особисте життя журналістів та селебритіс. Форми подачі інформації різноманітні – текстовий, візуальний, фотоконтент, аудіо, відеоконтент. Хоча достатньої уваги розвитку відеоконтенту та соцмережам, зокрема «Інстаграму» не приділяли. За змістом та жанром контент в основному інформаційний, але є і аналітичний та художньо-публіцистичний. У ході дослідження було виявлено такі контенти: інтерв'ю; інформаційні повідомлення; соціальний контент; опитування, оновлення, огляди; короткі новини; тематичні дослідження, блоги, рецензії, інсайди, аналітика, інтерв'ю. 26 листопада 2020 року останній день функціонування інтернет-видання. Інтернет-видання «Телекритика» припинило своє існування.

Джерела

1. «Телекритика» [Електронний ресурс]. URL: <https://telekritika.ua/uk/> (останній перегляд 05.04.2023 – «інтернет-видання телекритика припинило своє існування 26.11.2020 14:08»).
2. «Медіакритика» [Електронний ресурс]. URL: <https://www.mediakrytyka.info/ohlyady-analytyka/telekrytyka-i-detektor-media-khto-poperedu.html>

Список використаних джерел

1. Мацкевич О. О. Порівняння інтернет-ЗМІ та інших суб'єктів, що діють у сфері масової інформації / О. О. Мацкевич // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук.пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), В. М. Дрьомін (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін [та ін.]; МОН України, НУ ОЮА. – Одеса: Юрид. л-ра, 2013. – Вип. 70. – С. 202–209.
2. Михайлин І. Л. Основи журналістики: підручник. 5-те вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 496 с.
3. Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного / О. Пономарів. – К.: Либідь, 2013. – 359 с.
4. Потятиник Б. В. Медіа: ключі до розуміння / Потятиник Б. В. – Л. : ПАІС, 2004. – 312 с.

Діана Слободянюк

ФРАЗЕОЛОГІЯ ТВОРІВ ВАСИЛЯ ШКЛЯРА: ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

У сучасній українській мові фразеологізм (фразеологічну одиницю) вважають явищем соціально зумовленим й апробованим свідомістю носіїв мови. Ці одиниці характеризуються лексико-граматичною єдністю нарізно оформлених компонентів, які граматично організовані як словосполучення чи речення, мають цілісне значення і відтворюються у мові за традицією [6, с. 11].

Різні аспекти фразеологізмів сучасної української мови досліджували М. Ф. Алефіренко, Н. Д. Бабич, І. С. Гнатюк, Л. Г. Скрипник, Г. М. Удовиченко та ін. (здійснили характеристику фразеологічної системи української мови та схарактеризували наукові основи класифікації фразеологічних одиниць), Д. Х. Баранник, В. С. Ващенко, І. С. Гнатюк, Г. Б. Їжакевич, В. С. Калашник, А. П. Коваль, І. Г. Чередниченко та ін. (вивчали фразеологізми як стилістичний ресурс української мови), М. Т. Демський, Г. М. Муқан, Л. Г. Скрипник та ін. (граматичну організацію, лексичний склад та лексико-граматичну варіацію фразеологічних одиниць).

Структурні й семантичні типи синтаксичних фразеологізмів в українській мові вивчала Г. В. Ситар, на матеріалі творів художньої літератури фразеологізми аналізували І. І. Коломієць, А. П. Супрун, В. В. Розгон, Н. Д. Бабич, Г. Т. Кузь та ін.

Спеціальних лінгвістичних праць, присвячених дослідженню функціонально-семантичних властивостей фразеологізмів, ужитих у творах Василя Шкляра, немає.

Актуальність роботи визначається важливістю художнього слова В. Шкляра, а також потребою вивчення функціонально-семантичних фразеологічних одиниць, ужитих у його творах, що дозволить глибше усвідомити лінгвістичні особливості художнього тексту.

Мета роботи – дослідити функціонально-семантичні властивості фразеологічних одиниць, ужитих у романі В. Шкляра «Маруся».

Виразні семантико-стилістичні якості фразеологізмів – їх образність, картинність, жива внутрішня форма – відсвіжують мовлення, роблять його невимушеним, соковитим, містким, дотепно-влучним, що й приваблює майстрів художнього слово, журналістів, публіцистів [Ужченко 2007: 250].

Мова бестселерів сучасного українського письменника Василя Шкляра є глибинним і невичерпним джерелом різнотипних за семантикою і структурою фразеологізмів, які автор майстерно вводить у контекст, відтворює різні ознаки і властивості своїх героїв, ситуації, у які вони потрапляють, а також ставлення автора до зображуваного.

Фразеологічні одиниці, використані письменником, характеризуються виразним стилістичним забарвленням, великими конотативними можливостями.

У досліджуваному романі за допомогою фразеологічних одиниць письменник підкреслює і посилює:

– дії і вчинки своїх героїв, наприклад:

*Комендант Вібе через перекладача пояснив, що той **накивав п'ятами** і, ніби не довіряючи своєму тлумачеві, пробіг пальцями правої руки по долоні лівої – показав на мигах, як **кивають п'ятами**. (Маруся, с. 10), **накивати п'ятами** – «**Накивати (рідше закивати) / кивати п'ятами**. 1. куди і без додатка. Утекти, швидко виїхати куди-небудь, залишивши місце проживання» (ФСУМ, 1, с. 525);*

– певний стан, наприклад: *Мати у нього справді на ладан дихає* (Маруся, с. 11), *на ладан дихати* – «бути безнадійно хворим, близьким до смерті» (ФСУМ, 1, с. 240);

– мовленнєву діяльність. З-поміж цієї семантичної групи виділяємо фразеологізми, за допомогою яких автор передає здатність особи репрезентувати мовлення з відповідним емоційно-експресивним відтінком (*На що один кудлатий і чорний, як циган, чолов'яга сказав, що батькові-отаману нема коли з ними плескати язиком, бо він зараз воює з большевиками* (Маруся, с. 5), *плескати язиком* (ФСУМ, 2, с. 645); *Нехай хлопці його полоскочуть, щоб язика розв'язав* (Маруся, с. 75), *розв'язати язика* – «1. почати голосно говорити після мовчання. 2. призвести до невимушеної розмови. 3. говорити що-небудь без міри» (ФСУМ, 2, с. 746); ... або мовчати (Тимофія Соколовського поховали біля двопрестольної Покровсько-Миколаївської церкви, в якій він служив дяком, а його дружина Явдоха навіть на похороні **не зронила ні слова** (Маруся, с. 2), *не зронити ні слова* – «Ні слова (ні півслова). Нічого не сказати, не промовити; слова не промовити. Бути мовчазним» (ФСУМ, 2, с. 629);

– емоційні відтінки ставлення мовця до об'єктивної дійсності, наприклад: *Пізніше, коли він нарешті озвався, виявилось, що Дяков росіянин, і Маруся подумала, що він соромиться розмовляти з ними по-московському, через те й мовчить, як без'язикий*. (Маруся, с. 64); *Хоча Дяков був серед них найстарший, переступив за тридцятку, але його кістляве, темне від щетини лице скувала холодна байдужість, він не встрявав у розмову, вуста його були стиснуті, як у мерця* (Маруся, с. 64), як у мерця – «Дуже худа, виснажена, немічна і т. ін. людина» (ФСУМ, 1, с. 483); *Хоч убий, не вірю я цим кацапам* (Маруся, с. 65), хоч убий – «уживається для вираження неможливості здійснити, зрозуміти, збагнути і т. ін. що-небудь» (ФСУМ, 2, с. 909); *Диви, який франт, подумав він про Ангела, – напівлежить собі на кавказькій бурці, підклавши під лікоть чорну кудлату шапку, й у вус не дме* (Маруся, с. 66), *вус не дме* -не звертати уваги, бути байдужим (ФСУМ, 2, с. 505); *Малеча тремтіла, як осикове листя, а там, де Гонта «махнув ножем – і дітей немає!»*, дівчатка починали плакати, і, що цікаво, цей анахтемський дяк-гайдамака теж витирав сльозу (Маруся, с. 74);

– поведінку, зумовлену певними подіями, наприклад: *Вони сиділи тихо, як миші, коли Олекса з козаками зайшов у Радомишль* (Маруся, с. 10), *сидіти як миші в норі* – «ніяким чином не виявляти себе; тихо, нишком» (ФСУМ, 1, с. 29); *До всього, як на біду, в шаленому пориві спіткнувся об бруківку сотників кінь* (Маруся, с. 53), *як на біду* – «зовсім недоречно, на нещастя» (ФСУМ, 1, с. 29); *А ти, отамане, теж держи носа за вітром, бо народ тепер невірний пішов* (Маруся, с. 31), *тримати носа за вітром* – «діяти непослідовно, безпринципно, змінюючи свої переконання і поведінку відповідно до обставин» (ФСУМ, 2, с. 897);

І стояв він один як перст серед безкрайої ночі під чорним бездонним небом, і не знав, куди йому спершу бігти: чи до стрільців Данила Бізанца, щоб розтитати, де нині його курінь, де Станімір, де їхня армія, де їхня зрадниця доля? (Маруся, с. 88), *один як перст – «Як палець (перст) з сл. один, одинбкий, сам і т. ін. Без сім'ї без рідних, без близьких і т. ін.»* (ФСУМ, 2, с. 604);

– внутрішні і зовнішні властивості, риси характеру людини, наприклад:

– *Обидва їхали на кобилах – Гальці й Басі, зате кобилиці були стримні (у Горбулеві чомусь так казали на молодих коней), гарячі й веселі, як дівки на виданні* (Маруся, с. 68), *як дівки на виданні- «гордо, піднесено, з почуттям власної гідності»* (ФСУМ, с. 85); *Їм ще молоко на губах не обсохло, а слухали про козаків, про Байду, Хмеля, Трясила, Залізняка* (Маруся, с. 73), *молоко на губах не обсохло – «хтось дуже молодий, неповнолітній, недосвідчений і т. ін.»* (ФСУМ, 1, с. 503); *Та ворухіться ж, сонні ви мухи – підганяв їх вусатий циган* (Маруся, с. 76), *сонні мухи – «хтось млявий, інертний, байдушкий і т. ін.»* (ФСУМ, 1, с. 514); *Бігме, як дві краплі води* (Маруся, с. 79), *як дві краплі води – «такий же, як; абсолютно точно»* (ФСУМ, 1, с. 394);

Василь Шкляр активно використовує як авторські фразеологізми, так видозмінені загальнономовні стійкі сполучення слів, наприклад:

– *Гелевей із Шуренком мовчали, а Пількевич, хапаючи ротом повітря, почав виправдовуватися, що ні, пане отамане, боронь Боже, нема в нас ніякої совденії, і з його тремтячого голосу було видно, що цей безвольний чоловік опинився під чужою п'ятою* (Маруся, с. 11), *під п'ятою –* (ФСУМ, 2);

Інакше який інтерес підставляти лоби під кулі? (Маруся, с. 7), – (ФСУМ, 2); *Під зливою куль ще п'ять козаків змушені були галопувати куди очі бачать* (Маруся, с. 12), *бігти, куди –* (ФСУМ, 1).

Отже, фразеологічні одиниці, зафіксовані у романі «Маруся» характеризуються виразним стилістичним забарвленням, антропологічним спрямуванням. За допомогою цих емоційно-експресивних засобів сучасної української мови В. Шкляр відтворює семантичні особливості мовленнєвої діяльності своїх героїв (*плескати язиком, не зронити ні слова, розв'язати язика*), їхні внутрішні і зовнішні властивості, риси характеру (*як дівки на виданні, молоко на губах не обсохло, як дві краплі води*), поведінку, зумовлену певними подіями (*як на біду, тримати носа за вітром, один як перст*), емоційні відтінки ставлення мовця до об'єктивної дійсності (*як без'язикий, хоч убий*) тощо.

Функціонально-семантичні властивості фразеологічних одиниць на матеріалів творів В. Шкляра потребують подальшого й усебічного вивчення.

Список використаних джерел

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків: Вища шк. Вид-во при Харк. ун-ті, 1987. 134 с.
2. Білоноженко В. М., Гнатюк І. С. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. К. : Наук. думка, 1989. 154 с.
3. Коломієць І., Розгон В. Антропологічний спектр української фразеології. *Людина в мові і тексті* : кол. моногр. / Жила Т. І., Зелінська О. Ю., Тищенко Т. М. [та ін.] ; за заг. ред. проф. О. Ю. Зелінської ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. С. 100–124.
4. Розгон В. В. Фразеологізми сучасної української мови: проблемні аспекти / Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Вип. 9. Секція «Українська філологія». Хмельницький. 2015. С. 148–153.
5. Ситар Г. В. Структурні й семантичні типи синтаксичних фразеологізмів в українській мові / Г. В. Ситар // *Мовознавчий вісник* : зб. наук. пр. [відп. ред. Г. І. Мартинова]. – Черкаси, 2011. – С. 178–181.
6. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови К. : Наукова думка, 1973. 279 с.
7. Словник української мови: в 11 т. – К.: Наук. думка. 1970–1980. – Т. 1–11.
8. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія української мови : навч. посіб. К. : Знання, 2007. 494 с.
9. Фразеологізми сучасної української мови: проблемні аспекти / В. В. Розгон // *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. – 2015. – Вип. 9. – С. 148–153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apftp_2015_9_34
10. Фразеологічний словник української мови / уклад.: В. М. Білоноженко та ін. К. : Наукова думка, 1999. 984 с.
11. Василь Шкляр «Маруся» [Електронний ресурс]. URL: <https://chitaka.com.ua/knigi/marusya-shklyar/>

Список умовних скорочень

1. **СУМ** – Словник української мови: в 11 т. К.: Наук. думка. 1970–1980. Т. 1–11.
2. **ФСУМ, 1** – Фразеологічний словник української мови / уклад.: В. М. Білоноженко та ін. К. : Наукова думка, 1999. Т. 1. С. 3–528.
3. **ФСУМ, 2** – Фразеологічний словник української мови / уклад.: В. М. Білоноженко та ін. К. : Наукова думка, 1999. Т. 2. С. 529–980.